

ISSN 2307-633X

**Актуальні проблеми
романо-германської філології
та прикладної лінгвістики**

№ 1 (17), 2019

Ministry of Education and
Science of Ukraine

Міністерство освіти і науки
України

ISSN 2307-633X

**Topical Issues of
Romance and Germanic
Philology and
Applied Linguistics
Scientific Journal**

**Актуальні проблеми
романо-германської
філології та прикладної
лінгвістики
Науковий журнал**

Issue 1 (17)

Випуск 1 (17)

Published since 2010

Видається з 2010 року

**Chernivtsi
Yuriy Fedkovych
National University of
Chernivtsi**

**Чернівці
Чернівецький національний
університет імені Юрія
Федьковича**

2019

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
УДК [811.11+811.13](051)
ББК 81.43 +81.47

ISSN 2307-633X

A437 Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики : науковий журнал / редкол. В. І. Кушнерик та ін. – Чернівці : Видавничий дім «РОДОВІД», 2019. – Вип. 1 (17). – 256 с.

A437 Topical Issues of Romance and Germanic Philology and Applied Linguistics : Scientific Journal. – Chernivtsi : Publishing House «RODOVID», 2019. – Issue 1 (17). – 256 p.

Збірник містить матеріали XII Міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми романо-германської філології», присвяченої 65-річчю факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10 травня 2019 року).

Редколегія випуску:

*головний редактор: доктор філологічних наук В. І. Кушнерик;
заступник головного редактора : доктор філологічних наук Н. Г. Єсипенко;
Відповідальний секретар: кандидат філологічних наук М. В. Запаловський;
Члени редколегії: доктор філологічних наук І. Р. Буніятова; доктор філологічних наук Т. М. Корольова; доктор філологічних наук А. П. Мартинюк; доктор філологічних наук І. Б. Морозова; доктор філологічних наук І. М. Осовська; доктор філологічних наук М. М. Попович; доктор філологічних наук А. М. Приходько; доктор філологічних наук О. І. Стеріополо; доктор філологічних наук В. Г. Таранець; доктор філологічних наук О. В. Червінська; доктор філологічних наук Чунг-О Ан (Корея); доктор філологічних наук В. В. Михайленко; кандидат філологічних наук І. Я. Яцюк; доктор філологічних наук Дафіна Генова (Болгарія); магістр Л. Холл (США); магістр Ю. Шорр (Німеччина).*

Загальнодержавне видання

Збірник входить до переліку видань ВАК України
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 642 від 26.05.2014)

Друкується за ухвалою вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Адреса редколегії:
Факультет іноземних мов
Чернівецький національний
університет
вул. Коцюбинського, 2, корп. V, а. 137,
Чернівці, 58012, Україна

Editorial Board Address
College of Modern European Languages
Chernivtsi National University
2, Kotsiubynsky st., Bd. 5, Room 137
58012, Chernivtsi, Ukraine

**ФОНОСЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ
ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ
АНГЕЛИ МЕРКЕЛЬ І ЙОАХІМА ГАУКА)**

Досліджено фонемні сполучення лексем (фонестем) німецької мови. Матеріалом для вивчення обрано промови канцлера Німеччини Ангели Меркель та президента ФРН Йоахіма Гаука. Здійснено вибірку промов політичних діячів на різноманітну тематику з таких основних тем, як "війна", "економіка", "медицина", "культура", "політика". Виявлена фонестемна лексика згрупована щодо її емоційно-конотативного сприйняття за шкалою „оцінки“. Виокремлені такі категорії: позитивна, негативна та нейтральна. Розкрито асоціативно-символічні значення досліджуваних фонестем та встановлено, як кількість фонестемної лексики впливає на сприйняття електоратом промов у цілому.

Ключові слова: фоносемантика, звукосимволізм, фонестема, фонестемна лексика, публіцистичний текст, промова, емоційно-конотативне сприйняття, фонестема, хі-квадрат.

Andrii Redkva. The phonosemantic analysis of publicistic texts (on the basis of Angela Merkel's and Joachim Gauck's speeches)

Almost all the branches of science discover sounds. However, the most active branch of the study is phonosemantics. Phonosemantics examines three types of phonetic units: phonemes, phonetic features, and phoneme combinations. The study of phonemes within the lexemes or phonemic features is considered to be classic and traditional. The research is based on the analysis of phonemic combinations – the study of initial consonant combinations in German with a single method taking into account all the basic parameters of phonosemantics. The language sounds are connected to the non-sound imagery. The consciousness of speakers reflects the objectively existing patterns in a sound system of the language. Not only the reflections but also the facts of the speakers' consciousness are significant for the research. The paper is dedicated to the research of

the German phonemic word combinations (e.g. phonesthemes bl-, br-, dr-, fl-, fr-, gl-, gn-..., the total number is 29 units), and the material of the research is German Chancellor Angela Merkel's and President of Germany Joachim Gauck's speeches. For the research, a sample of 30 speeches of the Chancellor and 30 speeches of the President, which embraced different topics, was conducted. The total number of the word usage was determined in every speech. The speeches bring up such subjects, which make an average citizen anxious, as "war", "economics", "medicine", "culture", "politics". The detected phonemic vocabulary was initially processed in separate speeches, and then this same phonemic vocabulary was processed in accordance with the topic to which a certain speech belongs. Then, speeches according to their subject, idea, and influence on a listener were grouped in relation to their emotional and connotative perception on the scale of "evaluation". They were divided into positive, negative and neutral. In the study, it was discovered which exactly the phonetic vocabulary is considered to be either positive or negative, and how it affects the perception of speech in general. The conclusions, which were drawn in this paper, can be used for further phonosemantic analysis of publicistic texts (speeches) in comparison to the other types of publicistic texts (newspaper, articles).

Key words: phonosemantics, sound symbolism, phonestem, phonestemic vocabulary, publicistic speech, emotional and connotative perception

Мовленнєвий процес є невід'ємною частиною людського життя. З народження мовленнєва діяльність людини починається зі звуків. Із плином часу ці звуки людина використовує для творення слів, а за допомогою слів здійснюється комунікативний процес між людьми.

Майже всі галузі науки так чи інакше досліджують природу звучання. Найактивнішими дослідженнями у цій царині займається фоносемантика.

Головним завданням фоносемантики є встановлення асоціативно-символічних значень звуків конкретної мови, що дозволяє з'ясувати ряд актуальних питань. Одним із таких питань є вивчення відповідності між звуковою і змістовою сторонами художнього тексту.

На даний момент проведено сотні експериментальних досліджень з фоносемантики [1, с. 38]. Здійснені психометричні вимірювання символічної значимості звуків багатьох мов [1, с. 87]. Це вагомий доказ того, що звуки конкретної мов несуть певну смислову інформативність (С.В. Воронін, О.П. Журавльов, В.В. Левицький, О.Б. Михальов, А.А. Калита, В.І. Кушнерик, Л. Блумфілд, Ф. Хаусхолдер, Дж. Фьорс, Х. Марчанд, Б. Уорф). Характерною рисою вивчення символічної значимості звуків мови є те, що переважна більшість досліджень проводиться з метою виявлення суто психологічних кореляцій між звучанням і значенням, оскільки, на думку дослідників, представники різних національних мов володіють спільною підсвідомою психологічною основою [2].

Фоносемантика розглядає три типи фонетичних одиниць: фонем, їх диференційні ознаки та сполучення фонем. Класичними й традиційними є дослідження фонем у складі лексем або розгляд їх диференційних ознак [3, с. 3].

Термін „фонестема“ вводить Дж. Фьорс (1930 р.), не даючи йому чіткого визначення, маючи лише здогадки про деякий семантичний чи експресивний характер звукопоєднань, які складають кореневу морфему. Ф. Хаусхолдер запозичив термін «фонестема» і сформулював його як «фонему чи комплекс фонем, спільний для групи слів і який має спільний елемент значення чи функцію» [1, с. 24]. Розвиток теми відбувався в основному на американській території: Л. Блумфілд, Д. Болінджер, Х. Марчанд, Ю. Найда, Дж. Смізерс, Б. Л. Уорф та інші. У вітчизняному мовознавстві вивченням початкових приголосних звукопоєднань вперше зайнявся В.В. Левицький, провівши статистичний аналіз їх семантико-фонетичних зв'язків у англійській та німецькій мовах. Результати проведеного дослідження дозволили вченому стверджувати, що „майже всі дво- чи трифонемні поєднання на початку кореня в англійській мові пов'язані з певним значенням чи певним колом значень“ [4, с. 84]. Такий висновок притаманний і німецькій мові.

Досліджено початкові фонемні сполучення слів (фонестеми типу bl-, br-, dr-, fl-, fr-, gl-, gn-..., всього 29 одиниць) німецької мови, а матеріалом дослідження стали промови канцлера Німеччини Ангели Меркель та федерального президента

Німеччини - Йоахіма Гаука. Для дослідження було взято 30 промов канцлера, загальною кількістю слогоживань (з.к.с.) 51 075 лексем, та 30 промов президента, загальною кількістю слогоживань 50 651 лексем. У промовах канцлера було виявлено 2 956 одиниць фонетемної лексики (о.ф.л.), і відповідно в промовах президента - 2 992 о.ф.л. Промови були класифіковані за тематикою: "війна", "культура", "політика" та "економіка", "медичина" (у канцлера), "міжнародні відносини" (у президента). До кожної теми була виписана фонетемна лексика.

Промови за своєю тематикою, ідеєю, впливом на слухача, були згруповані щодо їх емоційно-конотативного сприйняття за шкалою "опінки". Вони були розділені на *позитивні, негативні та нейтральні*. Із 60 досліджуваних промов обох політиків до позитивно забарвлених було зараховано 33, до нейтральних - 15, до негативних - 12. Найбільше промов із негативною конотацією виявилось у темах "війна" та "політика", де головним носієм негативно забарвлення є фонетема "kr-", у таких словах як "Krieg", "Krise", "Probleme". Промови із позитивною конотацією зосереджені у темах "культура" та "економіка" із домінуючими фонетемами позитивного забарвлення "bl-", "gl-" та "kl-" у словах "bleiben", "Glaube", "glücklich", "klar".

При аналізі публіцистичних текстів, а саме промов канцлера та президента Німеччини, встановлено, що у обох політиків домінують фонетемні "st-", "Staat" у темах "війна", "культура", "політика", яка переважає практично у всіх тематичних групах і поступається лише фонетемі "ft-" у темі "війна" (канцлер) та "політика" (президент), що є також досить цікавим явищем. Найбільший потенціал цієї фонетемні підтверджується найвищим значенням критерію X^2 та коефіцієнта взаємної спряженості K ($X^2 = 4,99$; $K = 0,006$). Домінантним словом для фонетем "st-" є "Staat" у темах "війна", "культура", "політика", "економіка", "культура" у канцлера, та у темах "політика", "політика", "економіка", "культура" у президента. Отже, вживання слова "Staat", з його досить позитивним забарвленням ("можливість", "велич", "надійність", "стабільність"), є поширеним явищем у політиків, особливо в темах "економіка" та "політика". Також ми можемо спостерігати високу частоту вживання фонетем "ft-". Дана фонетема є другою за кількістю вживання у досліджених промовах. Те, що для публіцистичних текстів

характерне підвищене вживання фонестеми „fr-“ також доказує значення критерію χ^2 та коефіцієнта взаємної спряженості К ($\chi^2=3,94$; К = 0,006). Доміnantним для цієї фонестеми є слово „frei“ і його похідні. Хоча фонестема „fr-“, схильна до володіння негативним забарвленням, то в публіцистичних текстах вона тяжіє до позитивних за змістовно-конотативним забарвленням слів „frei“ (вільний) та „Freiheit“ (свобода). Ці слова є одними з найбільш уживаних слів обома політиками у всіх досліджуваних тематичних групах текстів.

Ще однією з найбільш уживаних фонестем у промовах виявилася фонестема „gr-“. Для неї доміnantним є слово „groß“ у темах „культура“, „політика“, „економіка“ у канцлера, та у темах „війна“, „культура“, „міжнародні відносини“, „політика“, „економіка“ у президента. Проте свідчити про підвищене вживання фонестеми „gr-“ у публіцистичних текстах ми не можемо, оскільки значення критерію χ^2 та коефіцієнта взаємної спряженості К цього не підтверджують ($\chi^2=3,60$; К = 0,005), оскільки мінімальне значення хі-квадрат повинно становити не менше $\chi^2=3,84$.

При дослідженні публіцистичних промов нами з'ясовано, що політична ситуація в Німеччині має вплив на вживання певних фонестем у промовах політичних діячів, наприклад, фонестеми „fl-“. Порівнюючи промови канцлера А. Меркель, вибірка яких робилась до початку міграції біженців у Німеччину, та промови президента Й. Гаука, вибірка яких робилась під час кризової ситуації з біженцями, ми можемо спостерігати підвищене вживання слова „Flüchtling“ – „біженець“. Якщо у канцлера „Flüchtling“ зустрічається 21 раз, то у президента, чії промови актуальніші, це число сягає 86 раз. А у промовах президента теми «політика» фонестема „fl-“ увійшла до п'яти найуживаніших саме завдяки частому вжитку слова „Flüchtling“. Тож ми можемо стверджувати, що політична ситуація може впливати на домінування того чи іншого фонемного сполучення у фонестемному складі промов, тобто збільшення частоти вживання лексеми створює ефект її безперечної звуко символічності.

Перспективою даного дослідження є порівняльний фоносемантичний аналіз промов політиків Німеччини із

промовами політиків Австрії. Також у перспективі доцільним видається дослідження звукосимволічних властивостей фонестем у промовах із іншими видами публіцистичного тексту (газети, статті) та іншими видами літературного тексту (проза, поезія).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Воронин С.В. Основы фоносемантики : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04. Ленинград : Ленингр. гос. пед. ин-т., 1980. 47с.
2. Воронин С.В. Фоносемантические идеи в зарубежном языкознании. Ленинград : Изд-во Ленинг. ун-та, 1990. 200 с.
3. Левицкий В.В. Звуковой символизм. Мифы и реальность : монография. Черновцы : Черновицкий национальный университет, 2009. 264 с.
4. Левицкий В.В. Звуковой символизм. Основные итоги. Черновцы : Рута, 1998. 130 с.

Наталія Григор	Інтернет-сторінки готельно-туристичних закладів та особливості їх перекладу	98
Ванда Комаровська-Воловик	Зіставлення граматичних норм англійської та французької мов на прикладі граматики Ж. Пальсграва	107
Наталія Дячук, Тетяна Свиридюк	Референтна функція ідіотнізмів у промовах британських прем'єр-міністрів	115
Аліна Калінчук, Світлана Кійко	Пароніми в сучасній німецькій мові	123
Юрій Кійко	Генеza лінгвістичної науки про текст	131
Тетяна Колісниченко	Контекстуальна енантіосемія ойконімів	140
Юлія Марусик, Василь Бялик	Структурно-семантичні особливості та ключові способи творення англomовних термінів галузі психології	148
Ольга Найдеш, Євгенія Пинтюк	Проблема взаємозв'язку фонестем німецької мови з асоціативно-символічним значенням «звучання»	155
Людмила Ніжнік	Мовні засоби номінації емоції сумніву	165
Сіин Парк	Фонемні й субфонемні моделі побудови афіксальних морфем у готській мові	175
Анатолій Приходько	Грамматичний синкретизм: парадигматика німецького субстантивованого партиципа	185
Марина Равлюк	Контрастивний аналіз політичних промов українських і німецьких політиків	202
Андрій Редьква	Фоносемантичний аналіз публіцистичних текстів (на матеріалі промов Ангели Меркель і Йоахіма Гаука)	210
Ольга Романюк	Прецедентні феномени як виразники соціокультурних цінностей у газетному дискурсі	216

ЗАСНОВНИК

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

**Технічний редактор та
комп'ютерне верстання Микола Заполовський**

*Текст статей подається в
авторській редакції*

**Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ No 16557-5029P від 11.03.2010**

Підписано до друку 21.03.2019 р. Формат 60x84 1/16.

**Видавничий дім «РОДОВІД»
Наклад 300 прим.**

**Україна, 58000, м. Чернівці, вул. Заводська, 26а
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія ДК No 3784 від 14.05.2010 р.**